

การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร
เทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*

An Application of Iddhipāda for Personnel in the Performance of Duties in
Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province

พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ (ศรีสุระ)

Phrakhrupalad Suriya Chavanapanyo (Srisura)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Corresponding Author's Email: Waynetto8@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ตามลำดับ 2) บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ ควรประยุกต์หลักวิมมังสา ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริ่งจ้อยอยู่กับ การปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักวิริยะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น และควรประยุกต์หลักฉันทะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อการมีใจรักในสิ่งที่ทำใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักอิทธิบาท 4; การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

*Received November 10, 2023; Revised November 27, 2023; Accepted November 30, 2023

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to investigate an application of *Iddhipāda* (the four paths of accomplishment) for personnel in the performance of duties in Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province; and 2) to collect recommendations on an application of *Iddhipāda* (the four paths of accomplishment) for personnel in the performance of duties in Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province. A quantitative research approach was used in the study. The sample group consisted of 114 people from Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province. The sample size was calculated using the Taro Yamane formula. The study's instruments were a questionnaire with a 5-point Likert scale, an IOC of 0.67 - 1.00, and a reliability of 0.92. Frequency, percentage, mean, and standard deviation were the statistics employed for content analysis.

From the study, the following results are found: 1) An application of *Iddhipāda* (the four paths of accomplishment) for personnel in the performance of duties in Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province, is overall at a high level. When examining the individual aspects, all four aspects are at a high level, with the mean value ranging from the highest to the lowest level: public administration, mission, provision of services and public duty, respectively; 2) Personnel from Selaphum Subdistrict Municipality, Selaphum District, Roi Et Province have made the following recommendations for applying *Iddhipāda* (the four paths of accomplishment) in their performance of duties: *Vīmaṃsā* (investigation) is the first step toward improving performance toward the public; *Citta* (thoughtfulness) is the second step toward ensuring that personnel remain focused, attentive, and determined while providing services; *Viriya* (effort) is the third step toward ensuring personnel are diligent and patient in carrying out their assigned missions; and *Chanda* (aspiration) is the fourth step toward ensuring personnel is passionate about their work and have faith and confidence in it, which results in successes.

Keywords: Application; *Iddhipāda*; Performance of Duties by Personnel

บทนำ

หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการพัฒนาแล้วก็ยังมีการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานการบริหารราชการ การปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน และการให้บริการอื่นๆ อีก และมีหลายหน่วยงานมักประสบกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็จะมักจะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ต้องอาศัยความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ทั้งศาสตร์ และศิลป์ ศาสตร์ คือ การใช้ความรู้ต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับสภาพภารกิจกิจการงาน เพื่อบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพ และศิลป์ คือ การใช้หลักคุณธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ การบริหารราชการแผ่นดินที่ดี ปัจจุบันรัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นทุกหน่วยงานนำเอาหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ไปใช้ในการบริหารสาธารณะเพื่อบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้

เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (Phra Rueangdet Chotithammo, 2019) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 กำหนดให้รัฐจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2555 มาตรา 3/1 กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไปยึดถือเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตน คือ 1) พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ 2) พึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเปิดเผย โปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบ 3) พึงให้บริการด้วยความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว มีอัธยาศัยไมตรี โดยยึดประโยชน์ของ ประชาชนเป็นหลัก 4) พึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างคุ้มค่า และ 5) พึงพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีการสืบทอดปฏิบัติกันมาช้านาน และได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเลิศในการปฏิบัติ Phra Dhammakosajarn (Paṅkālā Nandabhikkhu, 2002) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) หากบุคคลใดปฏิบัติอย่างถูกวิธีและเหมาะสมแล้วย่อมเกิดประโยชน์ คือ เป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่อ งาน ไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา ที่ยากก็กลายเป็นง่าย ทำให้มีกำลังใจ ไม่เบื่องาน ไม่ทอดทิ้งงาน เป็นคนไม่จู้จี้ ก้าวหน้า กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง เป็นคนไม่อ่อนแอ มักทำงานที่ยาก ทำอะไรมักสำเร็จ มีความก้าวหน้า งานไม่ค้างค้ำ เป็นคนมีสมรรถภาพ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ แก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้ง งานไม่เสียหาย ช่วยให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ทำงานไม่ผิด ไม่เปลืองทุนเปลืองแรงเปลืองเวลา และไม่ทำให้ใจเหลว คุณค่าดังกล่าว หากได้นำไปปฏิบัติหน้าที่ย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2003)

เทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสิ้นจำนวน 159 คน ที่ผ่านมาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยคุณธรรมของข้าราชการ (Office of the Civil Service Commission, 2017) และแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ว่าด้วยหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Department of Local Administration Promotion, 2007) ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แต่การปฏิบัติหน้าที่ก็ยังไม่สามารถทำให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลากรขาดความรักพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ขาดความขยันหมั่นเพียร ขาดความเอาใจจดจ่อเอาใจใส่รับผิดชอบ และการใช้เหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทรงคุณค่าหากมีการนำไปใช้ในบุคลากร อาจทำให้หน่วยงาน องค์กร มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตามที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ ทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุกด้าน แต่ต้องมีคุณธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ ความรักพอใจ วิริยะ ความเพียรขยัน จิตตะ เอาใจจดจ่อ วิมังสา ใคร่ครวญ ใช้เหตุผล (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2003) หากมีการนำไปใช้ก็จะทำให้เกิดผลสำเร็จต่อตนเองและส่วนรวมได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ แต่ก็ไม่สามารถหาได้ว่าบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิอำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มากน้อยเพียงใด เพราะยังไม่มีการศึกษาที่แน่นอน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary study)

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษารวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความ วารสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยการนำเอกสารในส่วนที่ต้องการมาเรียบเรียงเพื่อหาข้อมูลส่วนที่ขาดหรือไม่ทันสมัยในภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field study) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 159 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended questionnaire) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบแบบ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended questionnaire) สอบถามเกี่ยวกับระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ช่วงระดับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended questionnaire) ข้อเสนอแนะของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิอำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด เกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน โดยการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ (จิตตะ)” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “พยายามปรับปรุงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (วิมังสา)”

1.2 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย (จิตตะ)” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “พยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (วิมังสา)”

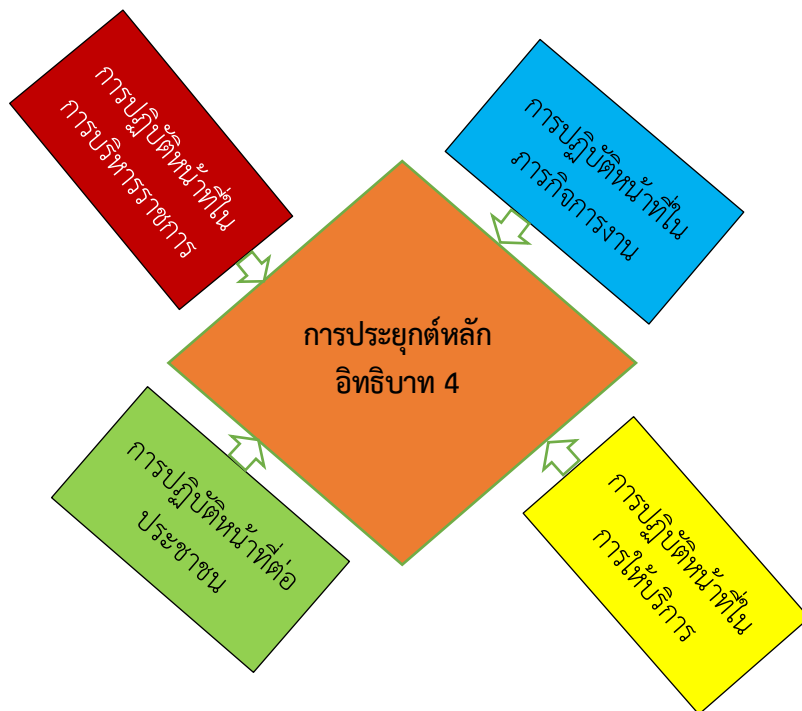
1.3 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากแปดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “พยายามปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (วิมังสา)” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “เอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ (จิตตะ)”

1.4 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทั้งแปดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “มีความรับผิดชอบต่อทิศต่อการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน (จิตตะ)” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “พยายามปรับปรุงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (วิมังสา)”

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจัง อยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น และควรประยุกต์หลักฉันทะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อการมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร

องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหาร ราชการ 2) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจกิจการงาน 3) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และ 4) ด้านการ ปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรประสบความสำเร็จนั้น บุคลากร ควร ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ (พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) คือต้องรักในงานของตนอยู่ เสมอ เพื่อให้ตนมีจิตฝักใฝ่ที่จะให้งานของตนนั้นบรรลุผลสำเร็จ 2) วิริยะ (เพียรประกอบสิ่งนั้น) คือ มีความ ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติงาน ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ (เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) ต้องใส่ใจในงานของตน เอาจิตฝักใฝ่ไม่ ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย มีความกระตือรือร้น ทำด้วยความมี ชีวิตชีวา ทำงานด้วยความรอบคอบ ไตร่ตรองหาเหตุผล 4) วิมังสา (หมั่นตรិตรอง พิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น) หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่อง อยู่เสมอ คิดวางแผน หาวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ใช้ปัญญาไตร่ตรองสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพ ของตนเองมีให้ต่างพร้อย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักคุณธรรม สามารถน้อมนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วทำให้เกิดผลได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติแล้วทำให้บังเกิดฤทธิ์ผลยกระดับตัวตนและจิตใจได้สูงขึ้น พร้อมทั้งเป็นคุณธรรมอันยั่งยืน ซึ่งบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ได้เป็นอย่างดี อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto) (2003) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือแปลง่ายๆว่า ทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่างคือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำเอาจิตฝักใฝ่ ใช้ปัญญาสอบสวน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalad Saichon Jittakaro (Atpaksa) (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naewchampa (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งสี่ด้าน ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยัน มั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกิจการงานที่ได้รับมอบหมาย มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรได้นำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Thawin Yasindharo (Saengsud) (2015) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความสำคัญคือ งานที่ได้รับมอบหมายไม่เป็นความรับผิดชอบโดยตรง ผู้บริหารควรพิจารณาว่างานนั้นมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อหรือควรโอนกลับไปให้ผู้มีหน้าที่โดยตรงรับผิดชอบตามเดิม และการได้ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรกำหนดโครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับภารกิจ รวมทั้งกำหนดสายการบังคับบัญชาและมอบหมายงานให้เหมาะสมและชัดเจน และผู้บริหารควรเป็นผู้ที่สนใจและเอาใจใส่ในงาน คอยตรวจดูแลงานทุกขณะ สิ่งใดที่บกพร่องควรปรับปรุงแก้ไข ไม่ปล่อยให้งานเป็นไปตามยถากรรม

สรุป

การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 4 ด้าน เมื่อวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารราชการ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจงาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า บุคลากรควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (จิตตะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดการเอาใจใส่จดจ่อ จริงจังอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่การให้บริการอยู่เสมอ และควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิริยะ) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร และอดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจงานที่ได้รับมอบหมายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชน ดังนั้น ควรวิจัย ประสิทธิภาพการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าน้อยที่สุดในสี่ด้าน ข้อ 7 ที่ว่า “พยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ (วิมังสา)” ดังนั้น ควรวิจัย แนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชน ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่มากที่สุด คือ ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้เกิดความพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้น ควรวิจัย แนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 (วิมังสา) ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและสร้างเครื่องมือวัดการปฏิบัติหน้าที่ต่อประชาชนที่เป็นแบบแผนหรือมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นนำไปสู่การศึกษาข้อมูลเชิงลึก

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานในเทศบาลอื่นๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานแบบยั่งยืนต่อไป

References

- Naewchampa, Ch. (2009). *Application of the 4 Iddipadas in the Performance of Duties by Personnel of the Office of Disaster Prevention and Mitigation, Bangkok*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Office of Education Bangkok, Office of Educational Strategy. (2017). *Summary of the Follow up on the Standard Quality of Schools under the Bangkok Metropolitan Administration (SMART School)*. Bangkok: Printing House, Agricultural Cooperative Assembly of Thailand.

- Phra Dhammakosajarn (Paññā Nandabhikkhu). (2002). *A Happy Life, There Is No Happiness Greater than Peace of Mind*. Bangkok: Graduate School Mahidol University.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2003). *Dictionary of Buddhism (Vocabulary Version)*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Rueangdet Chotithammo. (2019). Thai Economy in the Era of Globalization. *Vanamdanghraek Buddhist Journal Periscope*, 6(2), 109-126.
- Phra Thawin Yasindharo (Saengsud). (2015). The Application of Buddhism's Four Paths of Accomplishment (Iddhipada) to Personnel's Work Performance at Tambon Nong Phok Administrative Organization in Nong Phok District, Roi Et Province. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*, 4(1), 104-118.
- Phrapalad Saichon Jittakaro (Atpaksa). (2011). *Personnel Management of the Subdistrict Administrative Organization in Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province, According to the Principle of Iddhipada 4*. (Master's Thesis). Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Pisanbut, S. (2008). *Business Research*. Bangkok: Witthayapat Company Limited.